

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 30 lipca 2014 r.

BKS/DPK-134-30008/14 MM

Nr: 30008	Data wpływu 2 lipca 2014 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 28 lipca 2014 r.

ŚLUBOWANIE W KORPORACJACH PRAWNICZYCH

TEMAT

**DODANIE DO ROTY ŚLUBOWAŃ
ZWROTU „TAK MI DOPOMÓŻ BÓG”**

WNOSZACY PETYCJE: petycja zbiorowa

Ars Legis – Stowarzyszenie im. Św. Iwo Helory – Patrona Prawników z siedzibą w Krakowie

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu umożliwienia dodania do rot ślubowań prawniczych zwrotu „Tak mi dopomóż Bóg”.

Dla zrealizowania petycji konieczne są następujące zmiany:

1. W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze zmienia się art. 5 w ten sposób, że kropkę zastępuje się średnikiem oraz dodaje się słowa „składający ślubowanie może dodać zwrot: *Tak mi dopomóż Bóg*”;

2. W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych zmienia się art. 27 ust. 1 w ten sposób, że kropkę zastępuje się średnikiem oraz dodaje się słowa „składający ślubowanie może dodać zwrot: *Tak mi dopomóż Bóg*”;

3. W ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie zmienia się art. 15 § 1 w ten sposób, że kropkę zastępuje się średnikiem oraz dodaje się słowa „składający ślubowanie może dodać zwrot: *Tak mi dopomóż Bóg*”;

4. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji zmienia się art. 14 ust. 2 w ten sposób, że kropkę zastępuje się średnikiem oraz dodaje się słowa „składający ślubowanie może dodać zwrot: *Tak mi dopomóż Bóg*”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

W ocenie autorów petycji, prawnicy już od starożytności należeli do trzech klasycznych *professiones* (łac. *professio*), czyli zawodów, przed których podjęciem składało się publiczną przysięgę (lekarz, duchowny, prawnik). Wobec poważnej odpowiedzialności wymagano, aby kandydaci do wykonywania zawodu prawniczego składali publiczną przysięgę, która miała stać na straży wartości przyświecających zawodowi, a także chronić ludzi, którzy uciekali się pod opiekę prawną. Autorzy petycji wskazują, że w przeszłości przysięga prawnicza zawsze miała wymiar religijny i dopiero w okresie PRL ślubowanie zostało pozbawione jakiegokolwiek religijnego odniesienia poprzez wprowadzenie światopoglądu materialistyczno-ateistycznego.

W petycji zaznaczono, że skoro ślubowanie dla prawnika jest szczególnie ważne to należy umożliwić składającemu rotę przysięgi odwołanie się do tego, co najistotniejsze w systemie wartości – w przypadku osób wierzących zatem także do wiary w Boga. Autorzy petycji przypominają, że w obecnym stanie prawnym sędziowie Trybunału Konstytucyjnego,

Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, aplikanci kształcący się w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz prokuratorzy mogą zakończyć swoje ślubowanie słowami „Tak mi dopomóż Bóg”.

W petycji podkreślono, że uniemożliwienie składania ślubowania w takiej formie adwokatom, radcom prawnym, notariuszom i komornikom stanowi niespójność systemu prawa. Powołano się też na przysięgę składaną przez Prezydenta RP oraz posłów i senatorów, którzy mogą dodać inwokację do treści swojego ślubowania.

Zdaniem autorów petycji, postulowane zmiany są w pełni zgodne z art. 25 ust. 2 Konstytucji RP. Dla wzmocnienia argumentacji, wnoszący petycję przywołują treść Preambuły do Konstytucji RP, w której znajduje się odwołanie do Boga „będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna”.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635), dalej jako: Prawo o advokaturze, w art. 5 stanowi, że adwokat przed rozpoczęciem wykonywania czynności zawodowych składa wobec dziekana ślubowanie treści następującej: „Ślubuję uroczyście w swej pracy adwokata przyczyniać się ze wszystkich sił do ochrony praw i wolności obywatelskich oraz umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki swe wypełniać gorliwie, sumiennie i zgodnie z przepisami prawa, zachować tajemnicę zawodową, a w postępowaniu swoim kierować się zasadami godności, uczciwości, słuszności i sprawiedliwości społecznej”.

Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 637), w art. 27 ust. 1 stanowi, że rota ślubowania składanego przez radcę prawnego ma brzmienie: „Ślubuję uroczyście w wykonywaniu zawodu radcy prawnego przyczyniać się do ochrony i umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki zawodowe wypełniać sumiennie i zgodnie z przepisami prawa, zachować tajemnicę zawodową, postępować godnie i uczciwie, kierując się zasadami etyki radcy prawnego i sprawiedliwości”.

Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 164), w art. 15 § 1 wprowadza rotę ślubowania, którą przy powołaniu notariusz składa wobec Ministra Sprawiedliwości w brzmieniu: „Ślubuję uroczyście jako notariusz powierzone mi obowiązki wypełniać zgodnie z prawem i sumieniem, dochować tajemnicy zawodowej, w postępowaniu swym kierować się zasadami godności, honoru i uczciwości”.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.), w art. 14 ust. 2 stanowi, że w terminie 14 dni od dnia

otrzymania zawiadomienia o utworzeniu lub objęcia kancelarii, prezes sądu apelacyjnego odbiera od komornika ślubowanie według następującej roty: „Ślubuję uroczyście jako komornik powierzone mi obowiązki wypełniać zgodnie z prawem i sumieniem, dochować tajemnicy prawnie chronionej, w postępowaniu swym kierować się zasadami uczciwości, godności i honoru”.

PRACE LEGISLACYJNE:

W Prawie o adwokaturze art. 5 (rota ślubowania) został wprowadzony w tekście pierwotnym ustawy z 26 maja 1982 r. Przepis został znowelizowany ustawą z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471) poprzez zmianę w tekście inwokacji zwrotu „Polska Republika Ludowa” na „Rzeczypospolita Polska”.

Rota ślubowania radców prawnych, określona w art. 27 ust. 1 ma moc prawną od początku obowiązywania ustawy o radcach prawnych z dnia 6 lipca 1982 r. Nowelizacja przysięgi została dokonana ustawą z dnia 15 września 1997 r. (Dz. U. Nr 75, poz. 471) i polegała m.in. na zastąpieniu słów „Polska Republika Ludowa” zwrotem „Rzeczypospolita Polska” oraz zmianie zasad, jakimi ma kierować się składający ślubowanie w wykonywaniu zawodu, tj. „zasadami etyki radcy prawnego i sprawiedliwości”.

W Prawie o notariacie art. 15 § 1 obowiązuje od 1991 r. i jedyna zmiana w ustawie, dotyczyła wykreślenia obowiązku dochowania tajemnicy państwowej i pozostawieniu powinności strzeżenia tajemnicy zawodowej. Przedmiotowa nowelizacja została wprowadzona w art. 94 ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz. U. Nr 182, poz. 1228) i obowiązuje od 1 stycznia 2011 r.

W ustawie o komornikach sądowych i egzekucji art. 14 ust. 2 został wprowadzony ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Przepis został zmieniony przez art. 118 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228), który miał charakter porządkowy, dostosowujący przepisy ustawy o komornikach sądowych do brzmienia nowej ustawy o ochronie informacji niejawnych, która zakłada m.in. rezygnację z podziału informacji niejawnych na tajemnicę państwową i służbową.

W obecnej kadencji Parlamentu nie złożono projektów ustaw zbieżnych z petycją.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Przy powołaniu sędziego sądu powszechnego składa ślubowanie wobec Prezydenta RP o treści: „Ślubuję uroczyście jako sędzia sądu powszechnego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki sędziego wypełniać sumiennie, sprawiedliwie”

wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości”. Sędzia składając ślubowanie, może na końcu dodać: „Tak mi dopomóż Bóg”.¹

Jak wynika z treści przysięgi, sędzia w służbie i poza służbą zobowiązany jest strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności i niezawisłości. Ślubowanie obecnie ma świecki wymiar, co wyraża fakt, że nie ma charakteru przysięgi składanej wobec Boga. Analogiczną przysięgę składają prokuratorzy² oraz sędziowie sądów administracyjnych³, sędziowie Sądu Najwyższego⁴ i Trybunału Konstytucyjnego⁵, z tym zastrzeżeniem, że przysięga sędziów Trybunału ograniczona została do: służenia wiernie Narodowi, stania na straży Konstytucji, bezstronnego i z najwyższą starannością wypełniania powierzonych obowiązków, przy zachowaniu dobrowolnego dodania zwrotu: „Tak mi dopomóż Bóg”.

INFORMACJE DODATKOWE:

Obowiązek złożenia przysięgi przez adwokatów został zainicjowany w konstytucji sejmu krakowskiego z 1543 r., a u jego podstaw stało wymuszenie czy skłonienie adwokatów do respektowania zasad uczciwości i sumienności, co wiązało się z wątpliwą opinią o prokuratorach, jak wówczas nazywano adwokatów.⁶ Następnie, instytucja przysięgi adwokackiej została ujęta w konstytucji z 1570 r., obowiązując na terenie Gdańska, później w dwóch konstytucjach z 1726 r., w których znajdowały się roty przysięgi patronów trybunalskich (adwokatów przy Trybunale Głównym Koronnym i Trybunale Głównym Litewskim). Sukcesywnie od XVI do XVIII w. treść ślubowania ulegała poszerzeniu, zmierzając w kierunku kazuistyki.

Jeszcze przed odzyskaniem niepodległości wydano Dekret Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego z dnia 20 lutego 1918 r. w przedmiocie przysięgi dla ministrów, urzędników, sędziów i adwokatów, przysięga miała charakter religijny (wyznaniowy).

W okresie PRL religijną przysięgę ostatecznie zastąpiono świeckim ślubowaniem adwokackim.

¹ Art. 66 ustawy z dnia 26 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 427 ze zm.).

² Art. 45 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuratorze (Dz. U. z 2011 r. Nr 170, poz. 1599 ze zm.).

³ Art. 29 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.) w zw. z art. 66 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 427 ze zm.)

⁴ Art. 27 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2013 r. poz. 499).

⁵ Art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.).

⁶ K. Orzechowski, *Mecenas – dzieje pojęcia i kilka refleksji o adwokaturze szlacheckiej RP*, Palestra 1996, nr 7/8, s. 190-192.

Obecnie rota ślubowania wysławia jedynie najbardziej rudymenarne przykazania adwokackiej deontologii⁷, a pozostałe obowiązki ujęto w Kodeksie Etyki Adwokackiej⁸.

REKOMENDACJE BIURA:

Problem podniesiony w petycji jest istotny w aspekcie ujednoczenia regulacji dotyczących zawodów prawniczych. Na wzór przepisów funkcjonujących w odniesieniu do sędziów i prokuratorów, słuszne wydaje się wprowadzenie w ustawach korporacyjnych możliwości zakończenia ślubowania słowami „Tak mi dopomóż Bóg”.

Wskazać trzeba, że brak wyraźnej artykulacji do wypowiedzenia postulowanego zwrotu nie oznacza, że jego złożenie w obecnym stanie prawnym jest zakazane. Jak wyjaśnili autorzy petycji, publiczne zakomunikowanie o roli wiary i religii we własnym życiu zawodowym spowoduje, że ślubowanie będzie bardziej doniosłe, stanowiąc symbol pełnej akcesji do prestiżowej profesji i wzmacniając świadomość własnej tożsamości zawodowej.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że aktualna forma ślubowania technicznie ogranicza sposobność do dokonania inwokacji, albowiem – na przykładzie adwokatury – ślubowanie przebiega w ten sposób, że dziekan rady adwokackiej odczytuje fragmentami tekst ślubowania, a zgromadzeni adwokaci wspólnie, w pozycji stojącej, powtarzają za nim słowa roty; na koniec każdy z nowych adwokatów podpisuje protokół złożenia ślubowania.

Mając na uwadze informacje przedstawione powyżej, Biuro Komunikacji Społecznej dostrzega możliwość podjęcia prac legislacyjnych postulowanych w petycji, tym bardziej, że laicka rota ślubowania połączona z dobrowolną inwokacją godzi interesy osób wierzących, agnostyków i ateistów.

OPRACOWAŁA

Monika Mosoń

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk

⁷ G. Maroń, *Institucja ślubowania adwokackiego w polskim porządku prawnym*, Przegląd Prawa Publicznego nr 2/2012

⁸ Tekst jednolity Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeksu Etyki Adwokackiej) uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką 10 października 1998 r. (uchwała nr 2/XVIII/98) ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej nr 32/2005 z 19 listopada 2005 r. oraz uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej nr 33/2011 – 54/2011 z dnia 19 listopada 2011 r.